



13 mei 2020, 15.00 uur

COVID-19-monitor Inspectie van het Onderwijs: Wat deden scholen en instellingen, in de periode van schoolsluiting tot aan 23 april, om het onderwijs zo goed mogelijk te continueren?

Het onderzoek

Door telefonisch in gesprek te gaan met besturen, scholen en instellingen uit de sectoren po, vo, so, mbo en ho verzamelde de inspectie informatie over wat besturen, scholen en instellingen in de periode van schoolsluiting tijdens de coronacrisis deden om het onderwijs zo goed mogelijk te continueren. De vragen richtten zich onder andere op de vormgeving van het afstandsonderwijs, op de inrichting van opvang en onderwijs op school en op leerlingen in een kwetsbare positie. Op die manier geven we voor het gehele onderwijsstelsel op sectorniveau, en dus niet op school- of instellingsniveau, een beeld van de huidige situatie. Het onderzoek betreft een monitor. De inspectie is voornemens om voor de zomervakantie en in het najaar de besturen, scholen en instellingen opnieuw te benaderen over de situatie op dat moment. In het voorjaar van 2021 zullen we hierover ook rapporteren in de jaarlijkse Staat van het Onderwijs.

Samenvatting middelbaar beroepsonderwijs

Inspecteurs hebben, tussen 14 en 23 april 2020, alle 62 besturen van bekostigde mbo-instellingen¹ telefonisch geïnterviewd over de periode tot dan.

De hoofdbevindingen op een rij:

- Bestuurders benoemden als positieve aspecten onder meer de betrokkenheid, inzet en flexibiliteit van het personeel. Ze zagen dat teams en diensten nauw samenwerkten en waardeerden de snelheid waarmee het onderwijs in deze periode was opgezet is. Verder signaleerden zij dat teams een steile leercurve hadden doorgemaakt in de ontwikkeling van digitaal onderwijs. Bestuurders verwachtten dat deze digitale innovaties ook na de crisis in elk geval voor een deel behouden blijven. Ten slotte noemden bestuurders de samenwerking met vooral de andere onderwijsinstellingen in de regio een positieve ontwikkeling.
- De meeste instellingen gaven aan contact te hebben met bijna alle studenten. Studieloopbaanbegeleiders, mentoren en coaches zorgden ervoor dat ze de studenten in beeld hielden, door te bellen, door digitaal contact of incidenteel door huisbezoek indien noodzakelijk. Ondanks alle inspanningen gaven instellingen ook aan dat medewerkers het persoonlijk contact met studenten op school misten. Het onderwijs op afstand ging ten koste van de school als sociale ontmoetingsplek.
- Als studenten niet deelnamen aan het onderwijs, lag dat in de meeste gevallen aan het wegvallen van de beroepspraktijkvorming. Als studenten het onderwijs dat de instelling op afstand verzorgt niet volgden, was dat vaak omdat ze thuis geen geschikte faciliteiten hadden of omdat er geen geschikte plek was om geconcentreerd te werken. Veel besturen gaven aan dat de zelfdiscipline en het organiserend vermogen die het thuis studeren vraagt met name voor de niveau 1 en 2-studenten een uitdaging was. Een aantal besturen gaf aan dat sommige studenten nu meer aanwezig zijn in de digitale lessen dan voorheen op school.

¹ Waaronder ook één samenwerkingscollege

- De instellingen zetten zich zoveel mogelijk in om zicht te hebben op al hun leerlingen en de sociale veiligheid. Veruit de meeste besturen (89%) gaven aan zicht te hebben op de sociale veiligheid van hun studenten. Tegelijkertijd gaven sommige besturen te kennen dat ze "niet weten wat ze niet weten". Als besturen zich zorgen maakten, dan zorgden ze er vaak voor dat de student (gedeeltelijk) op de instelling terecht kon. Zo was bij een aantal entreeopleidingen voor de studenten onderwijs op school georganiseerd. Ook werd hulp geboden vanuit de coach of mentor en indien nodig vanuit de interne zorgstructuur. Waar nodig schakelde de instelling ook externe instanties in (bijvoorbeeld de leerplichtambtenaar of het wijkteam). Daarnaast gaf het merendeel van de bevraagde besturen aan dat er fysieke faciliteiten beschikbaar zijn gesteld aan studenten, bijvoorbeeld digitale voorzieningen, veelal laptops, of werkplekken op de instelling.
- Het onderwijsaanbod van de praktijkvakken en de beroepspraktijkvorming (bpv) kwam volgens besturen het meest in de knel. Verschillende bestuurders signaleerden dat het met deze verschraling van het aanbod lastig was om de studenten blijvend te motiveren. De praktijk is immers de kern van het mbo. Bij de meeste instellingen bleken vooral de praktijkvakken en de bpv geheel of gedeeltelijk vervallen. Zestig procent van de instellingen gaf aan dat tussen de 25% en 50% van de studenten geen bpv meer volgt. Bij sommige instellingen gold dat voor een veel groter deel van de studenten. Branches waar de bpv geheel of gedeeltelijk stil lag zijn horeca, toerisme, sport, contactberoepen (kappers, schoonheidsspecialisten, paramedische zorg), onderwijs en creatieve beroepen. Bestuurders signaleerden dit als een belangrijk punt van zorg. Het onderwijsaanbod is nu vooral gericht op beroepsgerichte theorie, taal en burgerschap. Enkele instellingen hadden daartoe aanpassingen in de volgorde van het curriculum gedaan door theorie eerder in het programma aan te bieden. Verder gaven enkele besturen aan dat ze na een aanvankelijk te intensief rooster interventies hebben gedaan om de druk voor studenten te verlichten.
- Voor de studenten die niet meer terecht konden op de plek voor beroepspraktijkvorming verplaatsten de meeste instellingen de bpv naar een later moment (47 besturen), regelden veel instellingen vervangende opdrachten (42 besturen) of werd de beroepspraktijkvorming afgebroken en werden de studenten beoordeeld op basis van reeds behaalde leerdoelen (32 besturen). Vooral het uitstellen van de bpv voor de jongerejaars studenten zorgde voor hoofdbrekens: hoe moeten we volgend jaar dit 'stuwmeer' aan beroepspraktijkvorming plaatsen in een stagemarkt die gekenmerkt wordt door onzekerheid? En welke gevolgen heeft de huidige crisis op de arbeidsmarkt voor de BBL-student?
- De beschikbaarheid van de beroepspraktijk was in een aantal branches ook een bottleneck in de examinering. Bijna alle besturen namen maatregelen in de examinering en diplomering met als doel zoveel mogelijk studenten op de oorspronkelijke datum te laten diplomeren met een volwaardig diploma. Besturen, examencommissies en teams zochten een juiste balans tussen de diploma-eisen enerzijds en de wens om studenten zoveel mogelijk de kans te geven hun opleiding op tijd af te ronden anderzijds. De belangrijkste interventies hadden betrekking op alternatieve examenvormen, gebruikmaken van formatieve gegevens en het afnemen van examens op school. Die laatste interventie leverde overigens zowel inhoudelijke als logistieke en organisatorische dilemma's op. Van de dertig besturen die tijdens het gesprek al konden inschatten of studenten vertraging gaan oplopen, verwachtten er twintig dat veruit de meeste studenten (90% of meer) volgens de oorspronkelijke planning hun diploma kunnen halen. Tot slot was er zorg dat alle inzet voor de examenkandidaten het onderwijsaanbod en de examinering voor de jongerejaars studenten verdringt.

- Naast alle waardering van bestuurders voor de inzet van de medewerkers maakten zij zich ook zorgen over de werkdruk, die ontstond door het op afstand werken en de combinatie van werk en zorgtaken voor naasten. Bestuurders zeiden hun medewerkers zo goed mogelijk proberen te ondersteunen met thuiswerkfaciliteiten, maar ook door hun medewerkers aandacht te geven onder meer in de vorm van kleine attenties. Ze gaven aan het digitale onderwijs zowel technisch als onderwijskundig zoveel mogelijk te faciliteren, bijvoorbeeld door de inzet van digicoaches. Ook teams deelden actief hun kennis van digitalisering van het onderwijs.
- De zorgen om de beroepspraktijkvorming, de werkdruk en het gebrek aan persoonlijk contact op school vulden besturen aan met verschillende andere knelpunten, zoals de onzekerheid over het arbeidsmarktperspectief voor studenten. Ook financiële onzekerheid voor de instelling werd genoemd, bijvoorbeeld als het gaat om de bekostiging van studenten die hun opleiding moeten verlengen door de maatregelen en daardoor verbonden blijven aan de school. Daarnaast gaven diverse bestuurders aan meer zicht te willen hebben op de effectiviteit van het huidige onderwijs. Sommigen hadden enquêtes gehouden onder studenten om ze te bevragen op de tevredenheid over het onderwijs of hadden de studentenraad hierop bevroegd. Ten slotte hield het bestuurders bezig hoe ze de school weer zouden gaan openstellen. Daarbij hadden ze te maken met een diversiteit aan vraagstukken, zoals de inrichting van de anderhalvemeterschool, het vervoer van de stroom studenten van en naar de instelling en de differentiatie in het onderwijs die nodig is om in te kunnen spelen op de ontstane variatie in ontwikkeling van de studenten.
- De voorlichting verliep bijna uitsluitend online, op een veelvoud aan manieren. Instellingen benutten hun creativiteit om zoveel mogelijk studenten te bereiken en inhoudelijk goed voor te lichten. De aanmeldcijfers bleven voornamelijk wel achter bij normaal.
- Voor de doorstroom maakten de instellingen gebruik van de richtlijnen uit het servicedocument. Met negatieve bindende studieadviezen waren instellingen in het algemeen wat terughoudend. Aan de doorstroomadviezen van onderwijsteams werd wel meer gewicht toegekend. Met het HO werd wel overleg gevoerd, maar concrete afspraken moesten meestal nog gemaakt worden.

Overzicht van de data in grafiekvorm

De volgende pagina's tonen de onderzoeksresultaten in grafiekvorm. Wilt u de exacte onderliggende cijfers weten? Of ervaart u problemen met de digitale toegankelijkheid van de informatie? Neem dan contact op via het [contactformulier](#).

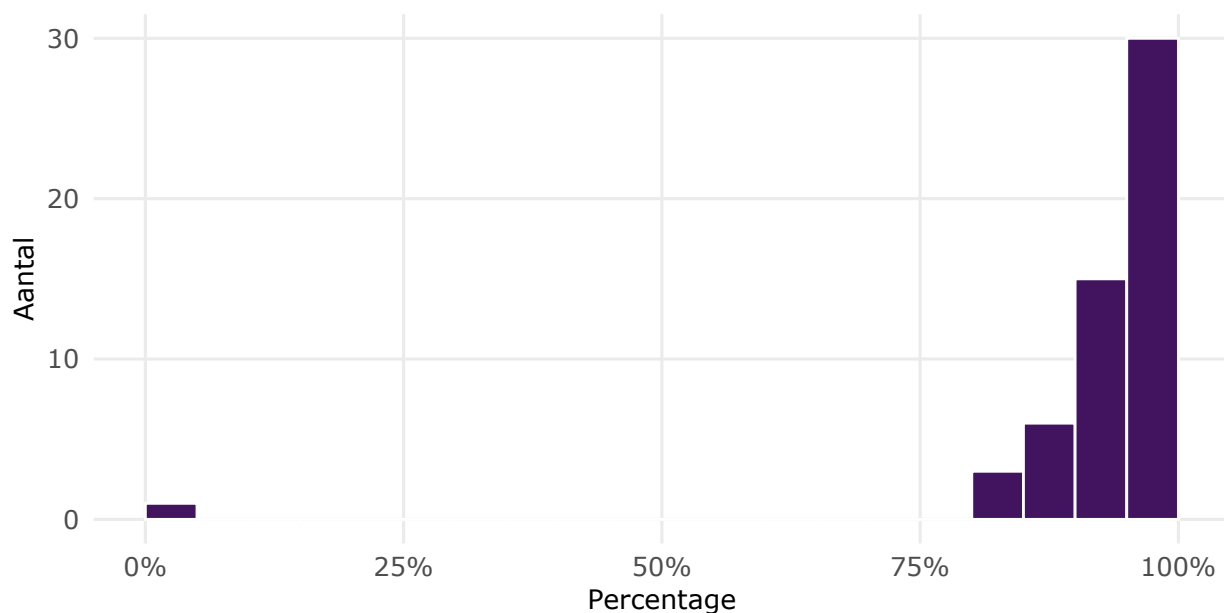
Algemeen

Heeft de instelling zicht op het aandeel studenten waarmee de teams (op enige wijze) mee in contact zijn geweest?



$n = 61$

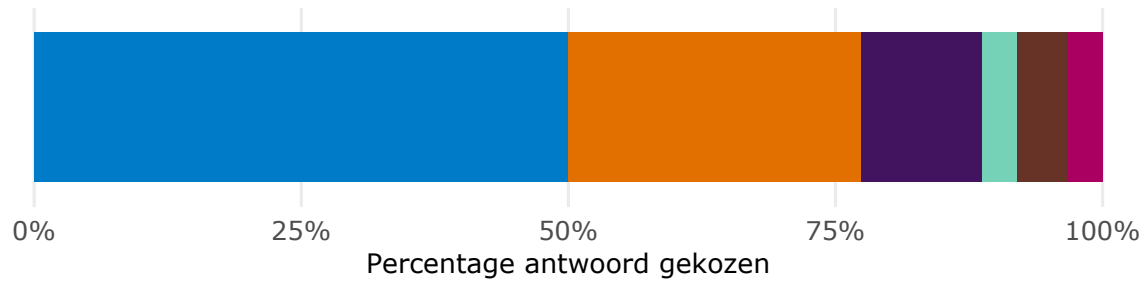
Met welk deel van de studenten hebben de teams (op enige wijze) contact mee gehad?



$n = 55$

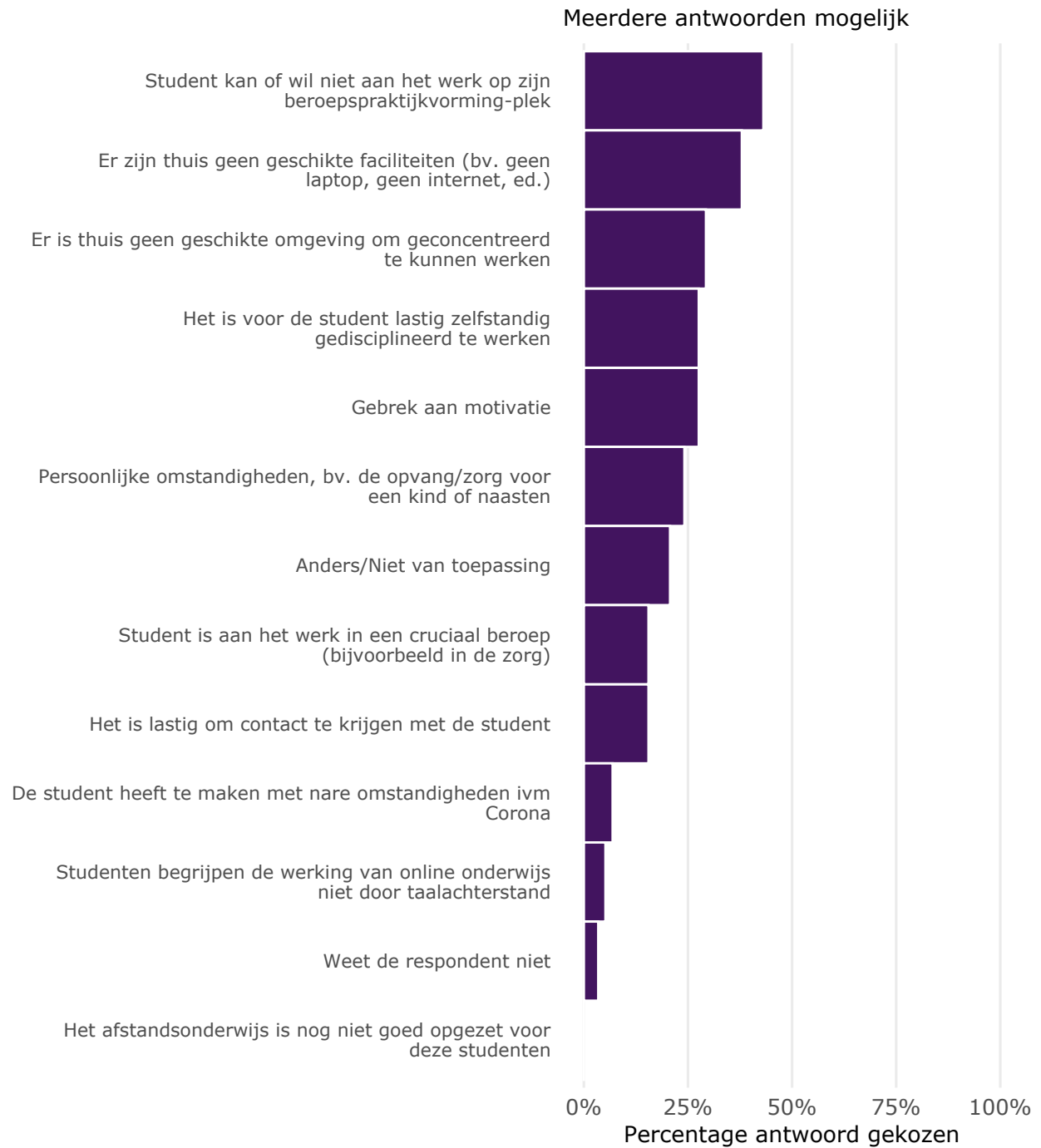
Onderwijs tijdens de Covid-19-crisis

Welk deel van de studenten neemt volledig deel aan het onderwijs (waaronder ook de beroepspraktijkvorming)?

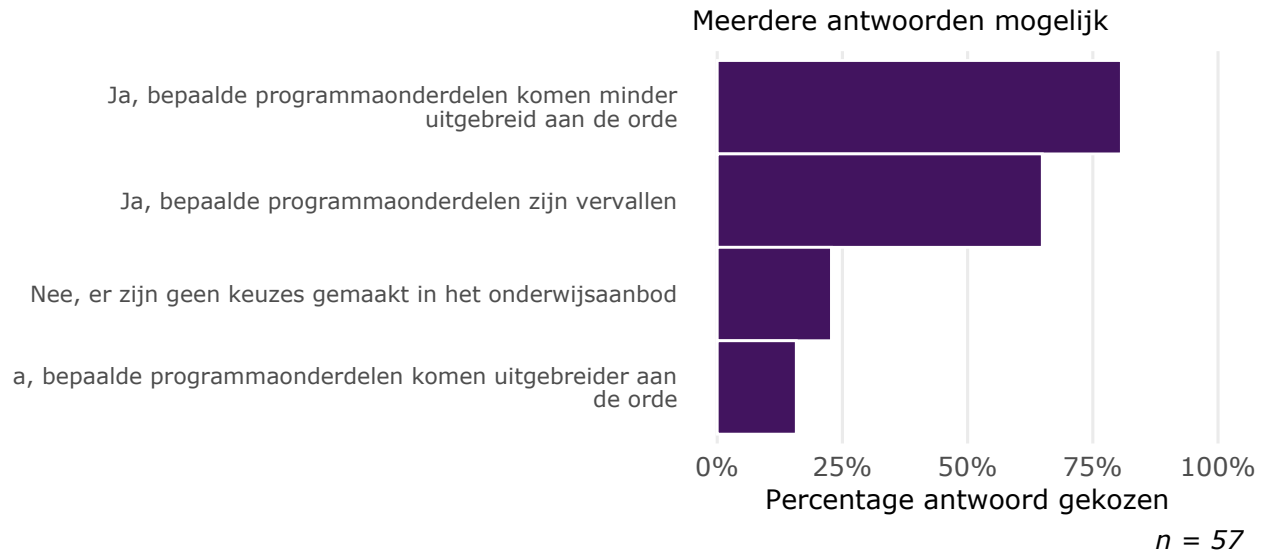


$n = 62$

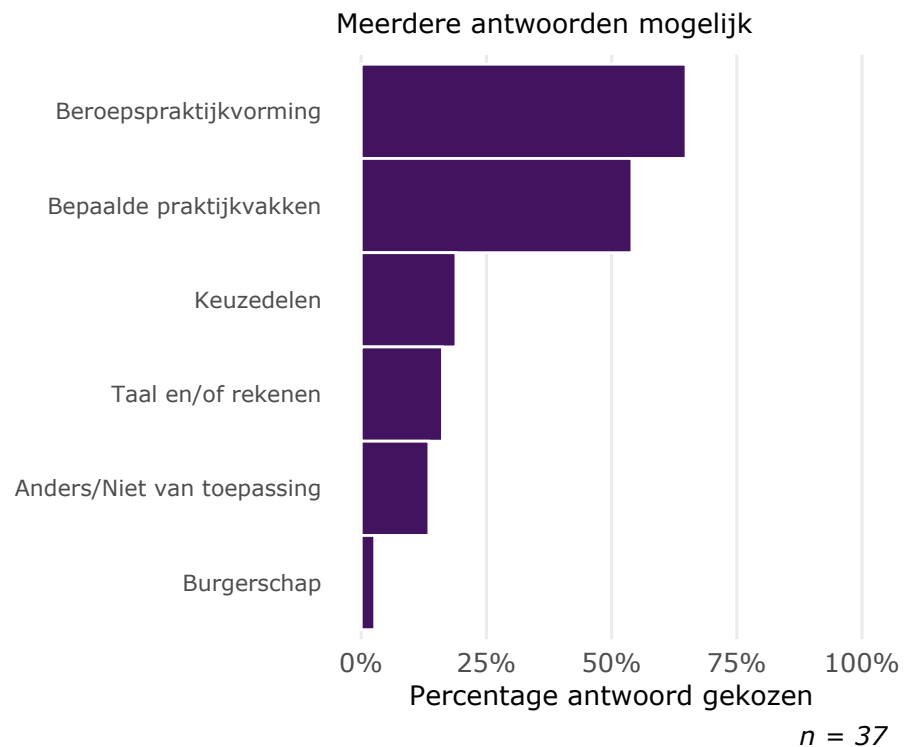
Als er studenten niet actief meedoen aan het onderwijs, waarom is dit?



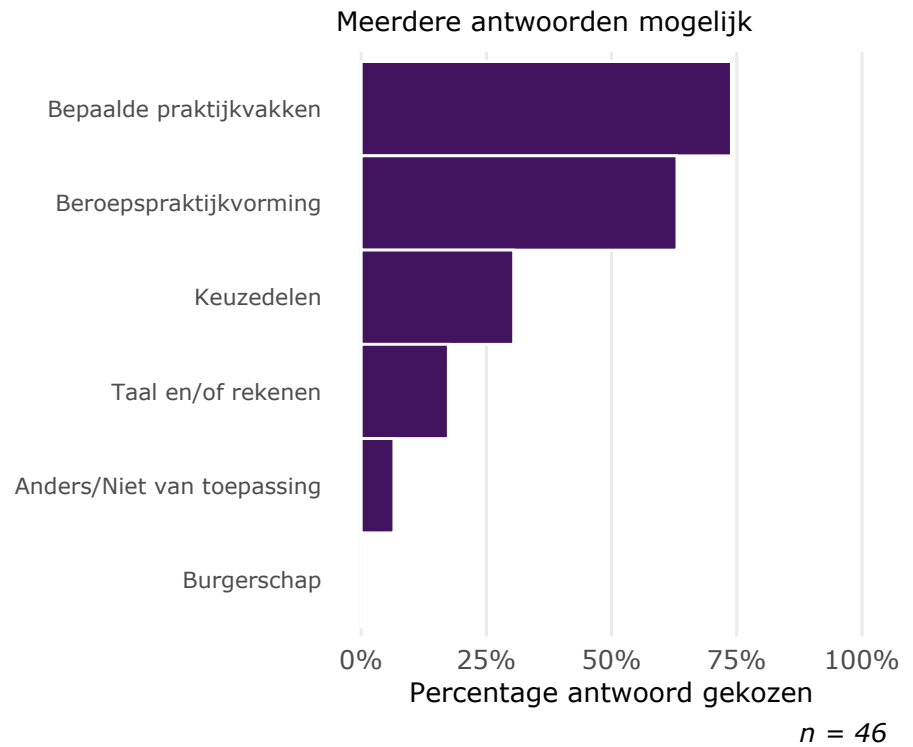
Heeft het bestuur zicht op of, en zo ja, welke keuzes er zijn gemaakt in het onderwijsaanbod?



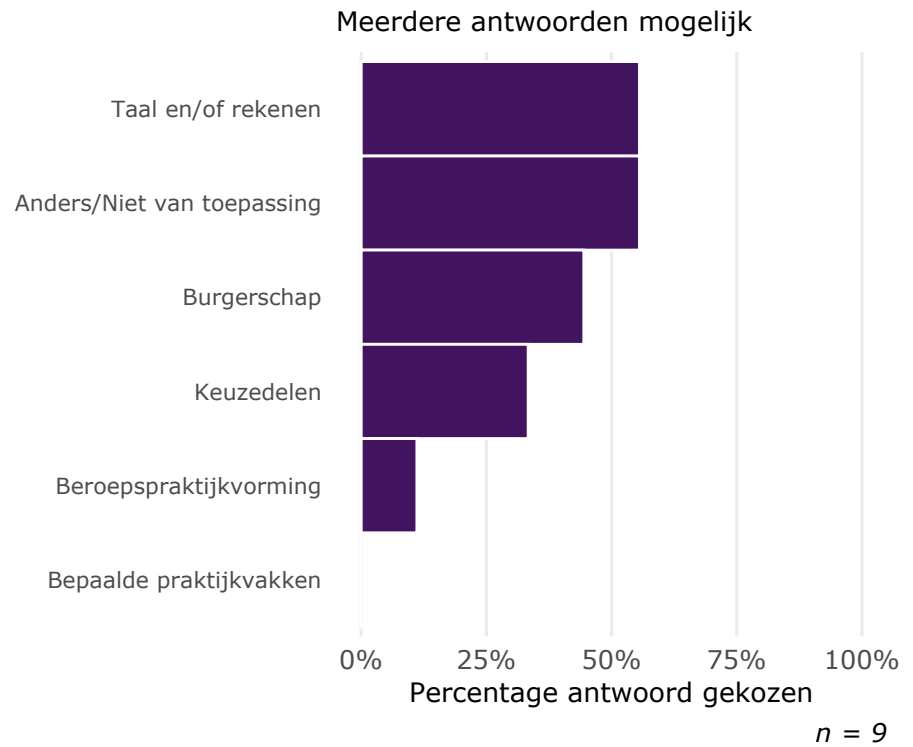
Als er programmaonderdelen vervallen zijn, welke zijn dit?



Als er programmaonderdelen minder uitgebreid aan de orde komen, welke zijn dit?

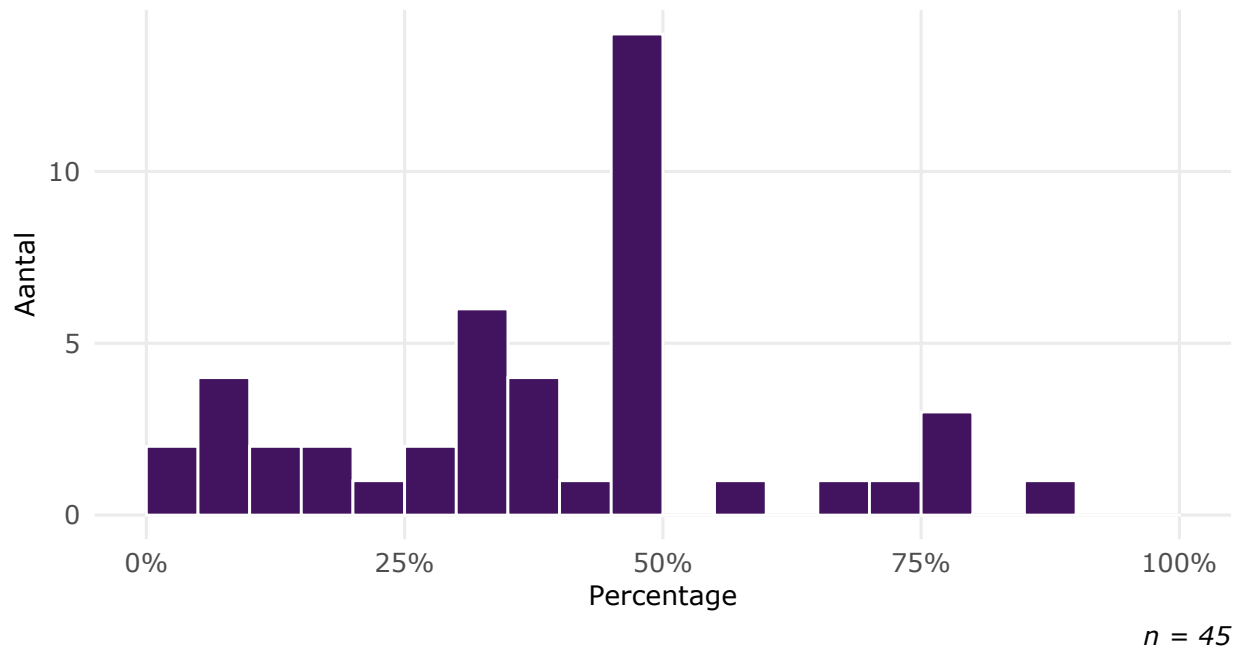


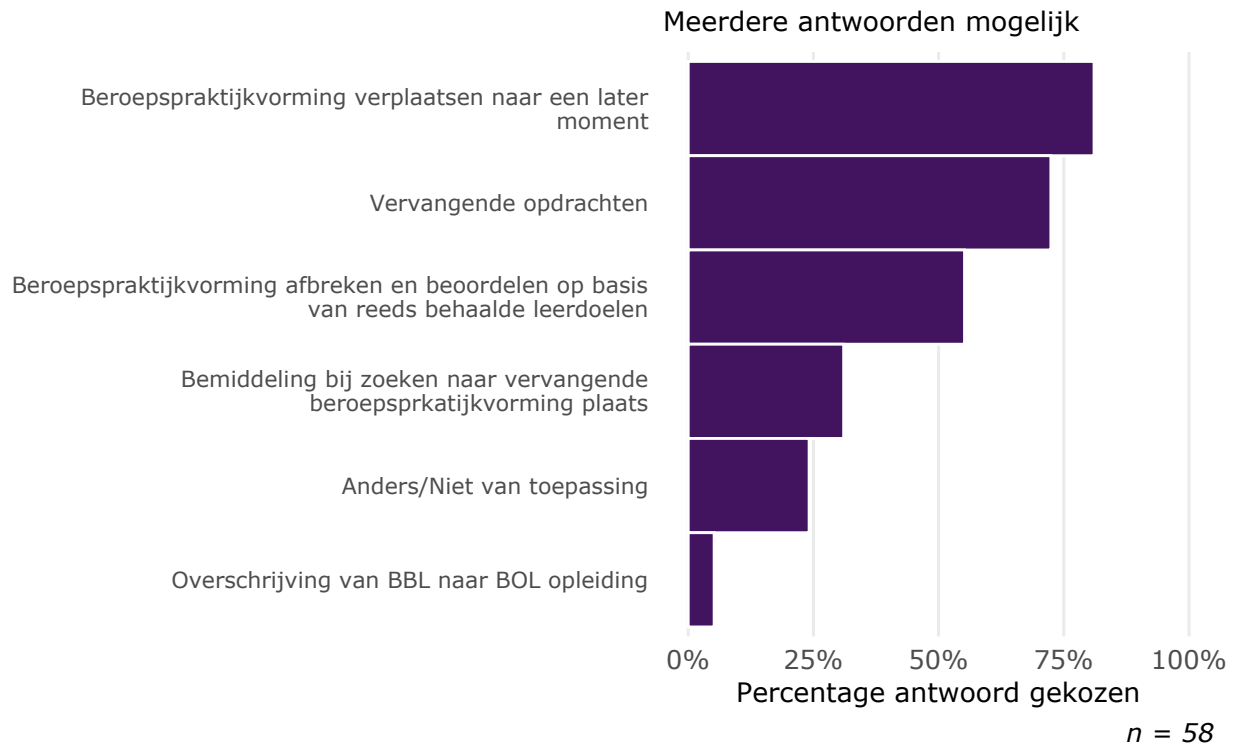
Als er programmaonderdelen uitgebreider aan de orde komen, welke zijn dit?



Beroepspraktijkvorming

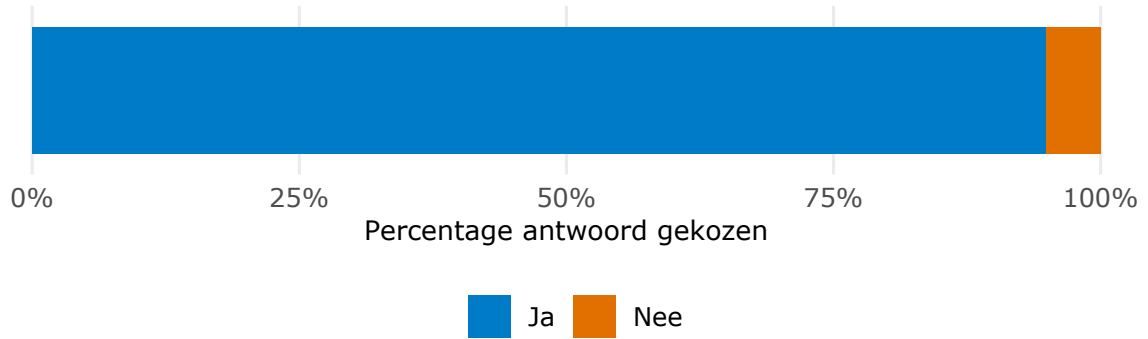
Welk aandeel van de studenten kan niet meer terecht in de beroepspraktijkvorming?



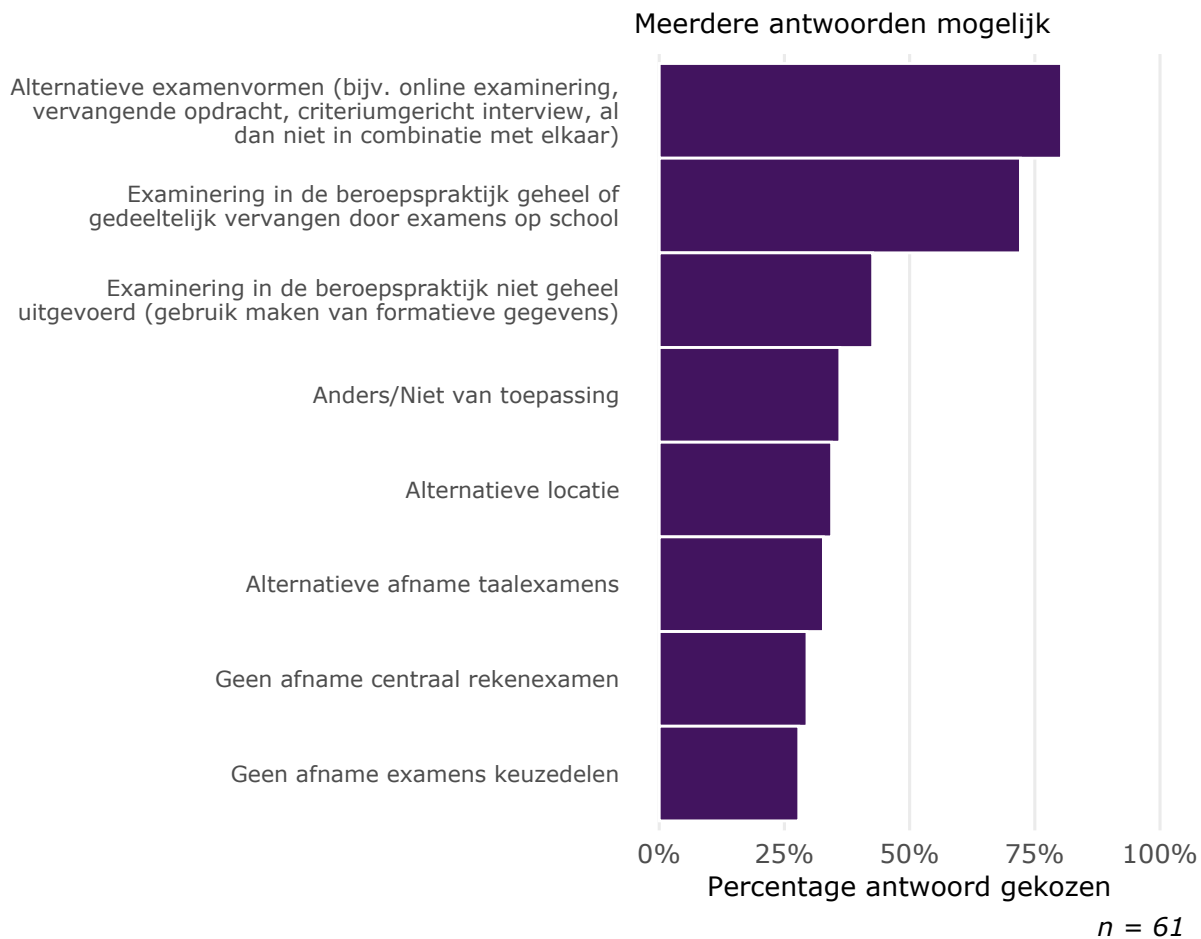
Hoe gaat de instelling om met studenten die niet meer terecht kunnen in de beroepspraktijkvorming?

Examinering en diplomering

Heeft het bestuur wijzigingen doorgevoerd of maatregelen ingesteld in het beleid m.b.t. examinering en diplomering?

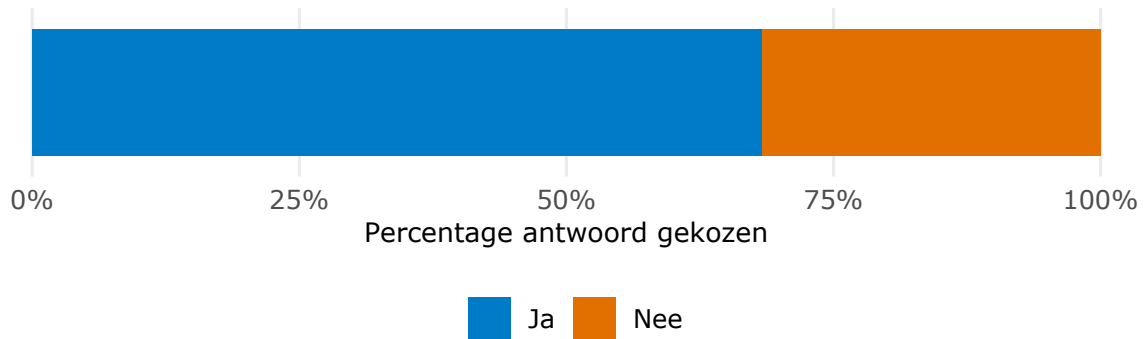


n = 59

Als het bestuur wijzigingen in het beleid m.b.t. examinering en diplomering heeft doorgevoerd, wat zijn dan de belangrijkste interventies?

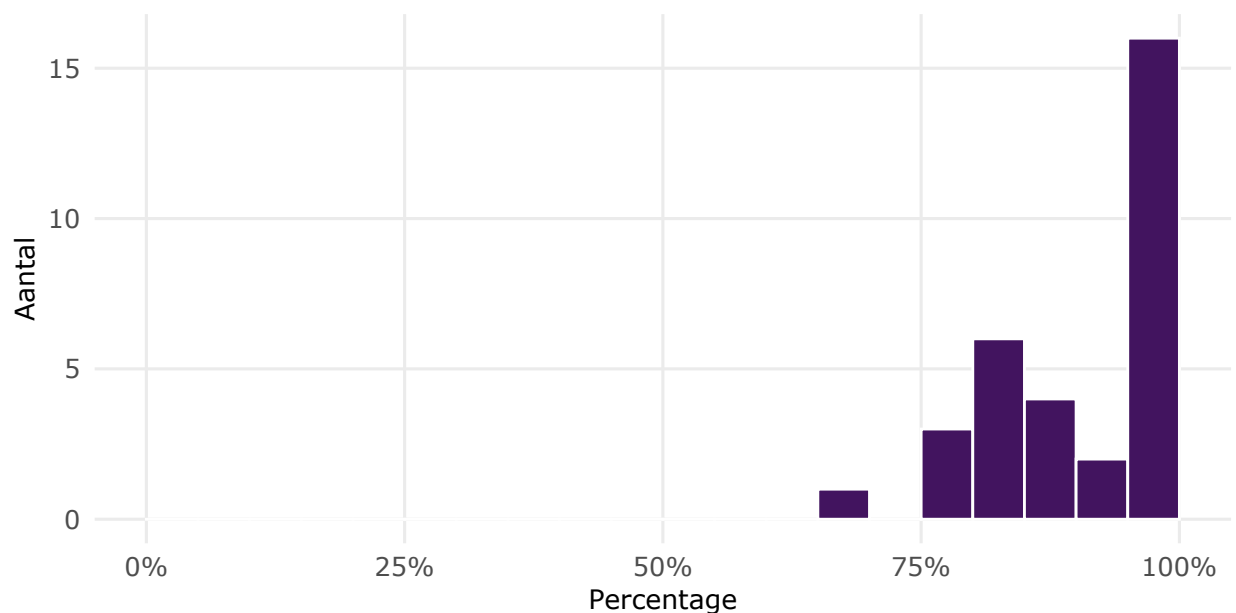
Studievertraging

Kan het bestuur een inschatting maken hoeveel studenten volgens de oorspronkelijke planning (voor COVID-19) kunnen diplomeren?



$n = 60$

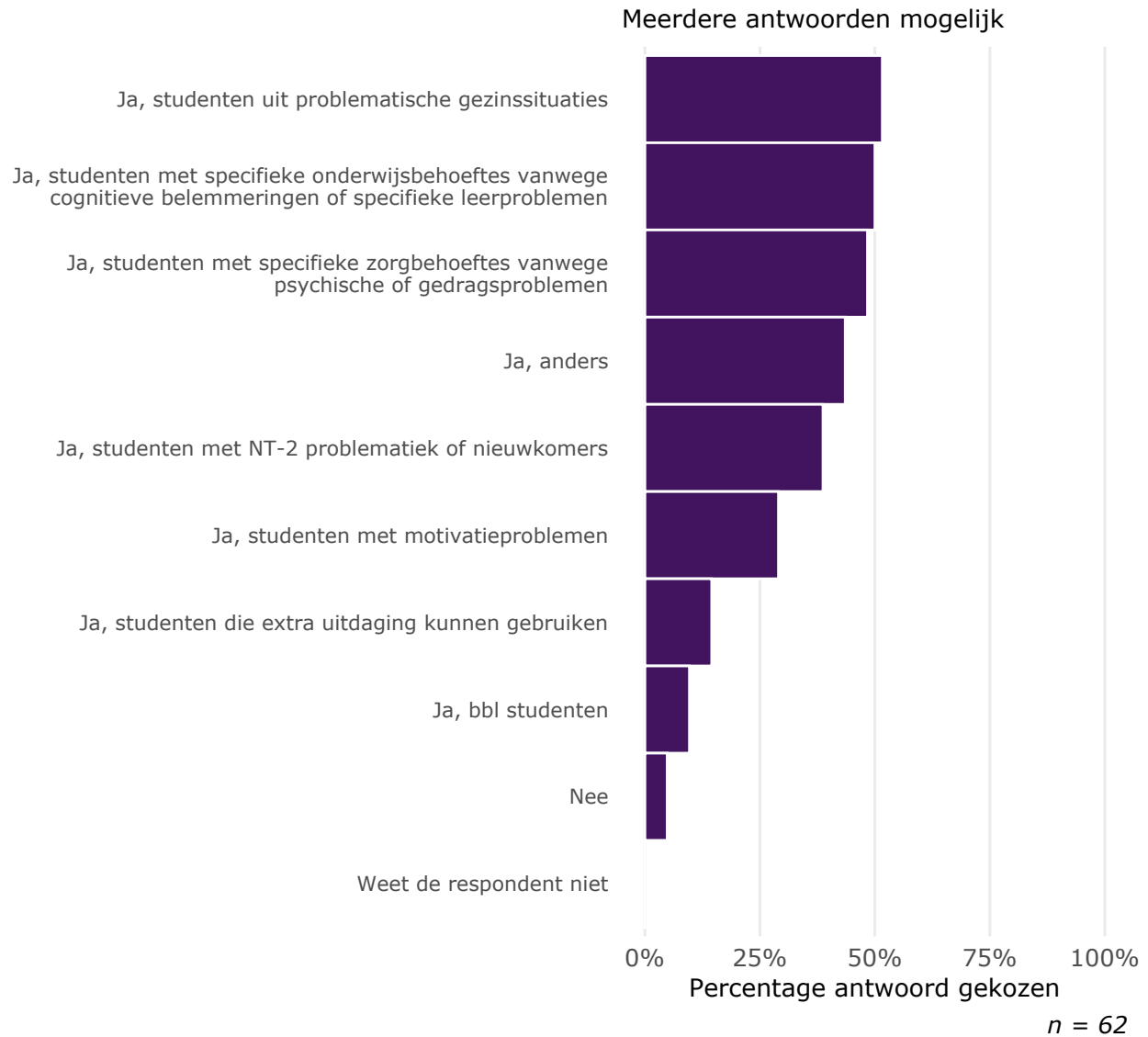
Indien ja: Welk aandeel van de studenten zal volgens de oorspronkelijke planning (voor COVID-19) kunnen diplomeren?

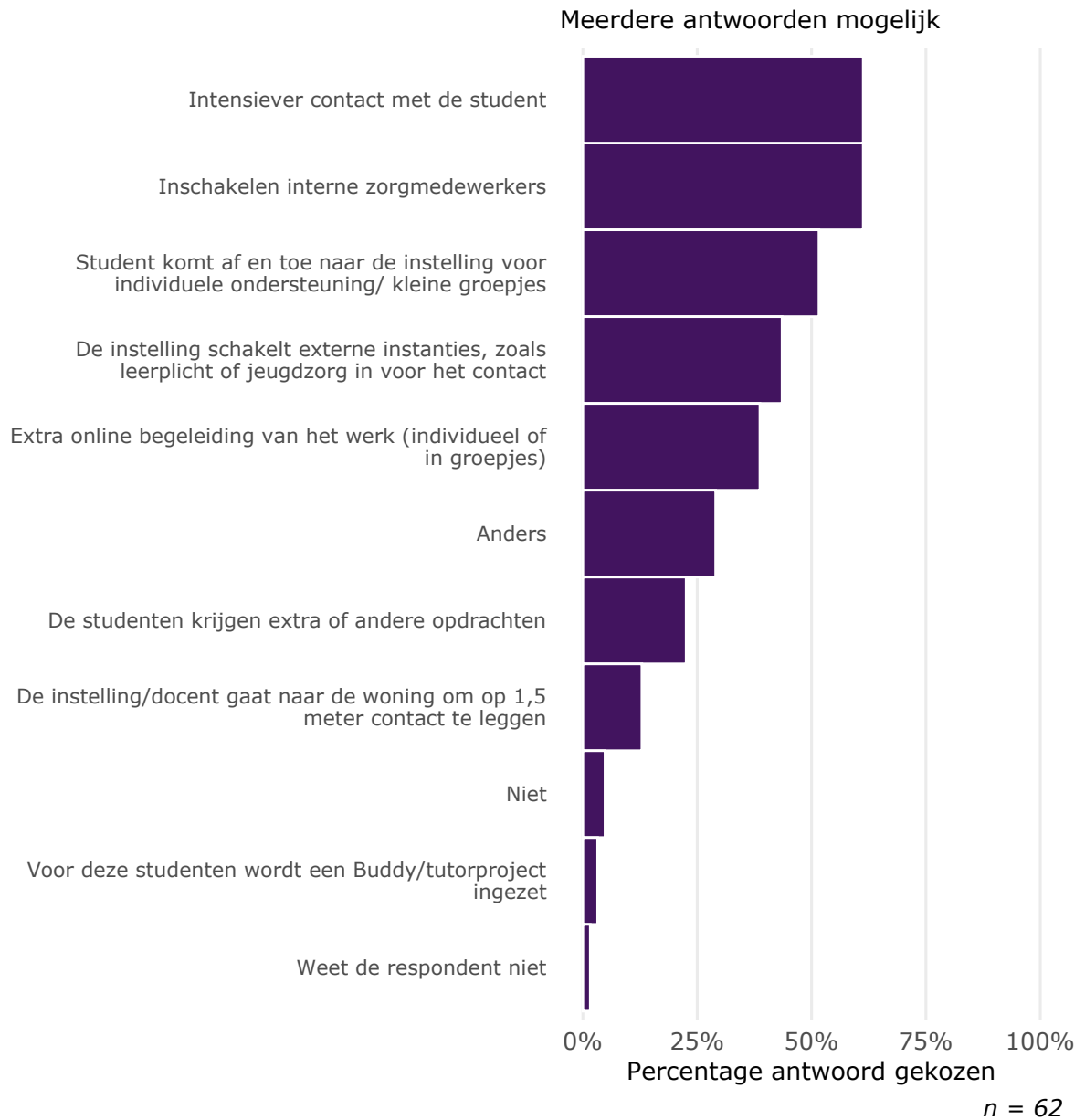


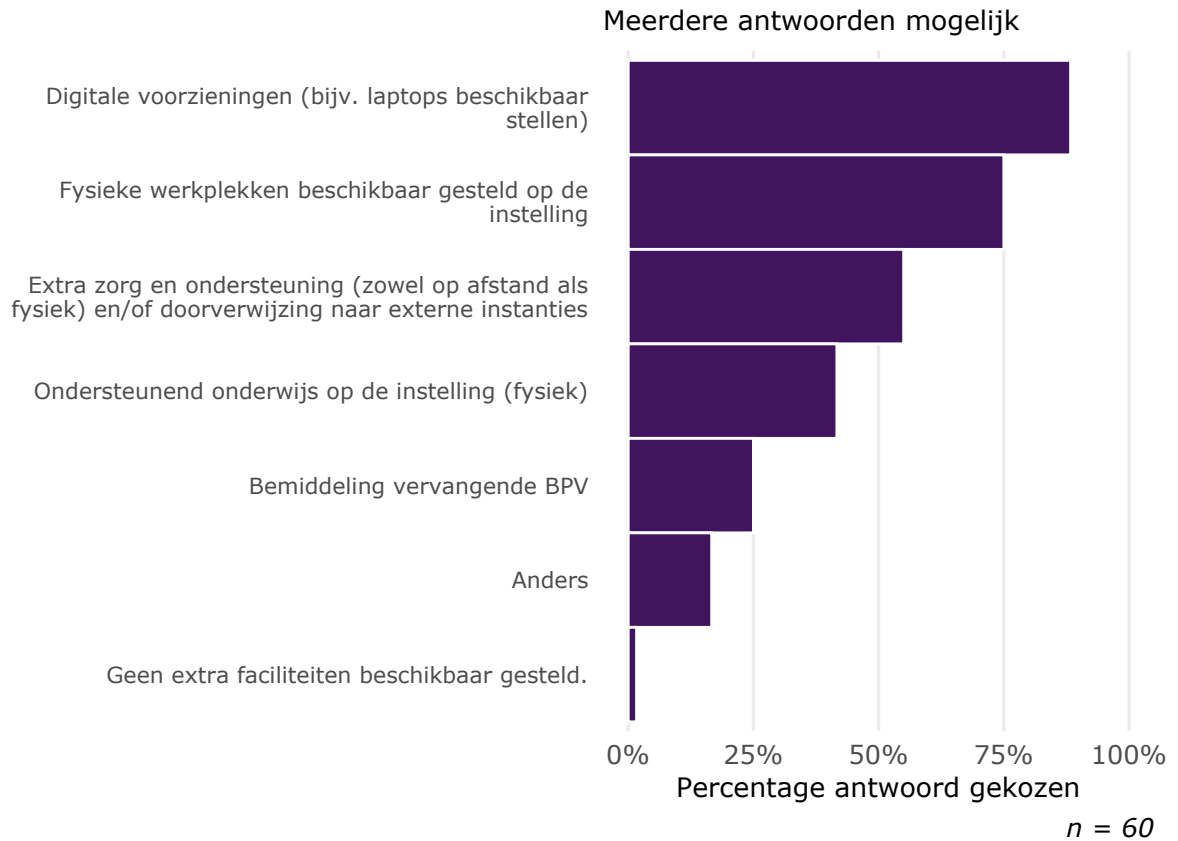
$n = 32$

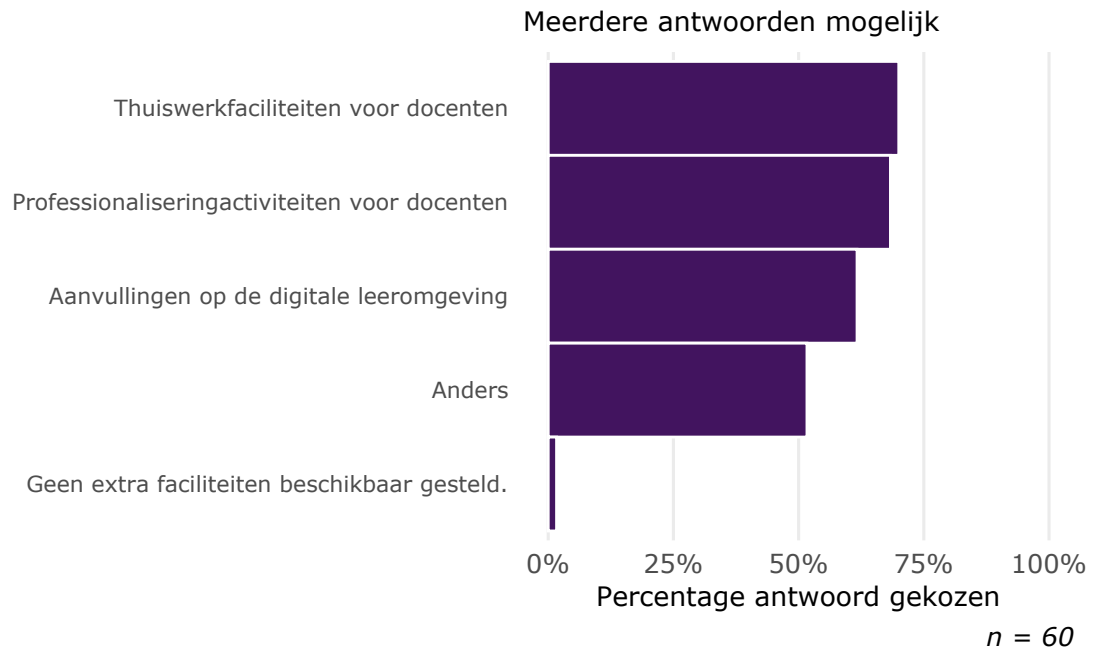
Specifieke groepen

Geven docenten extra aandacht aan specifieke groepen studenten?



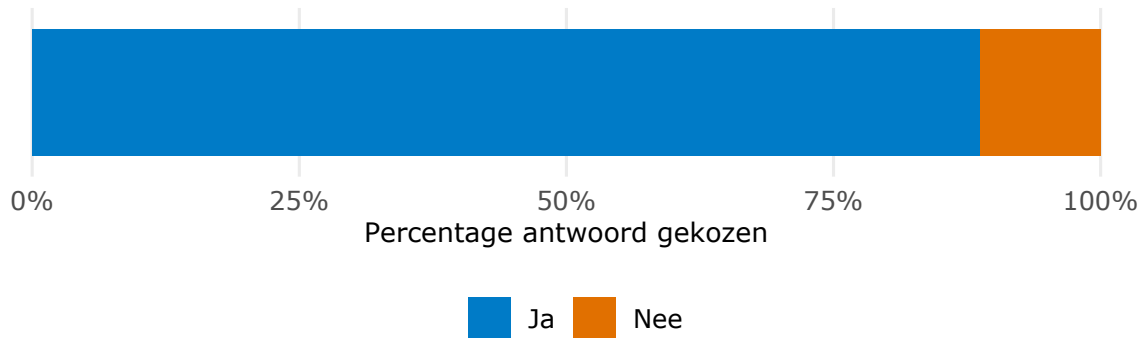
Hoe ondersteunen instellingen de specifieke groepen studenten waarvan ze denken dat die extra aandacht nodig hebben?

Heeft het bestuur in de afgelopen periode extra faciliteiten beschikbaar gesteld aan studenten?

Heeft het bestuur in de afgelopen periode extra faciliteiten beschikbaar gesteld aan de onderwijsteams?

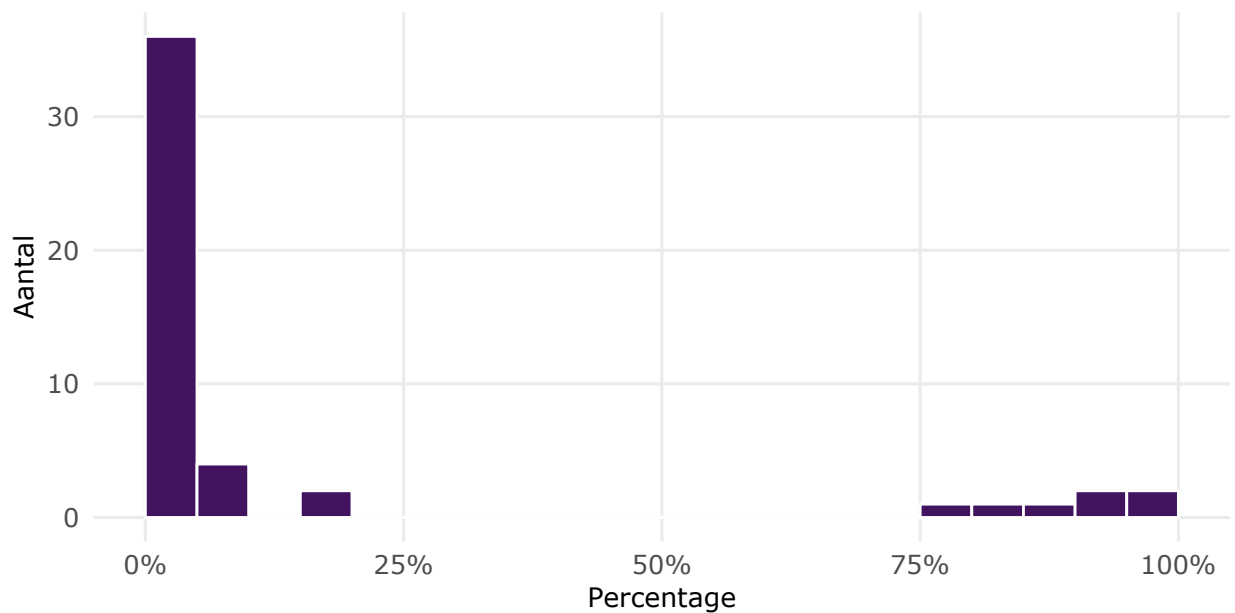
Sociale veiligheid

Heeft de instelling zicht op de sociale veiligheid van de thuissituatie van studenten?

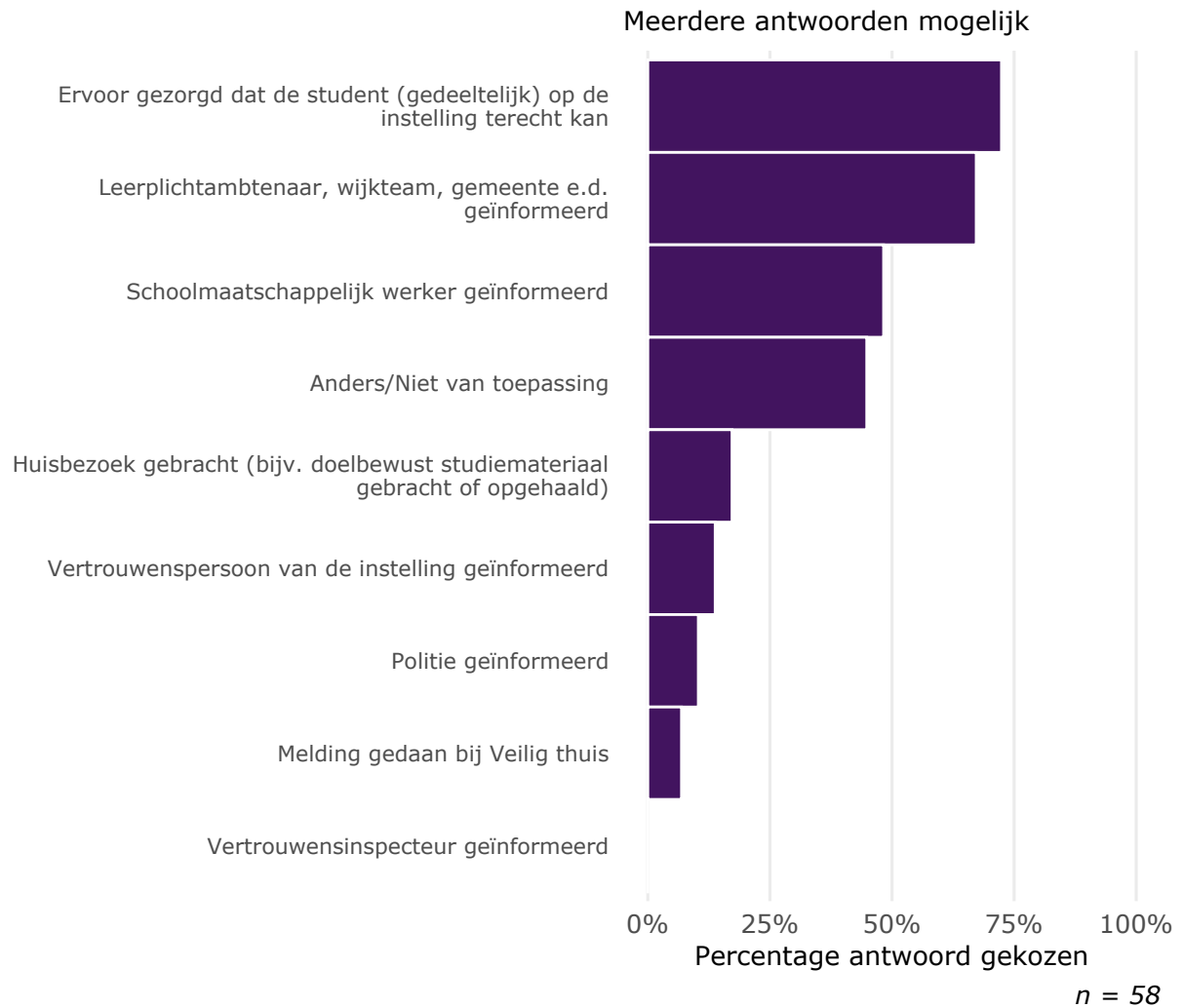


$n = 62$

Bij welk deel van alle studenten op de instelling maakt de instelling zich zorgen, omdat de thuissituatie (mogelijk) niet veilig genoeg is?

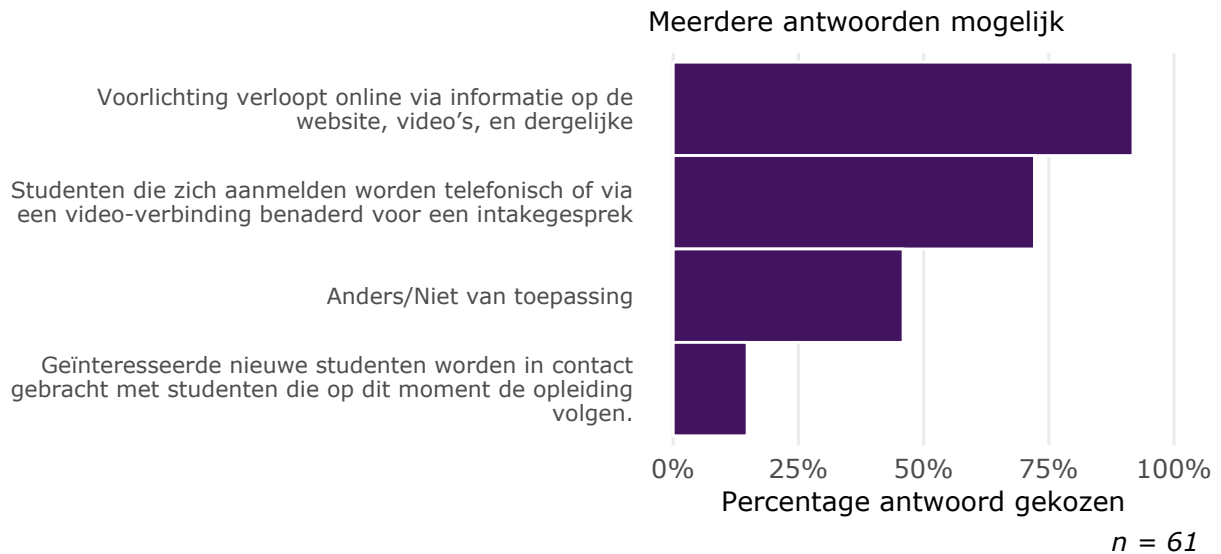


$n = 49$

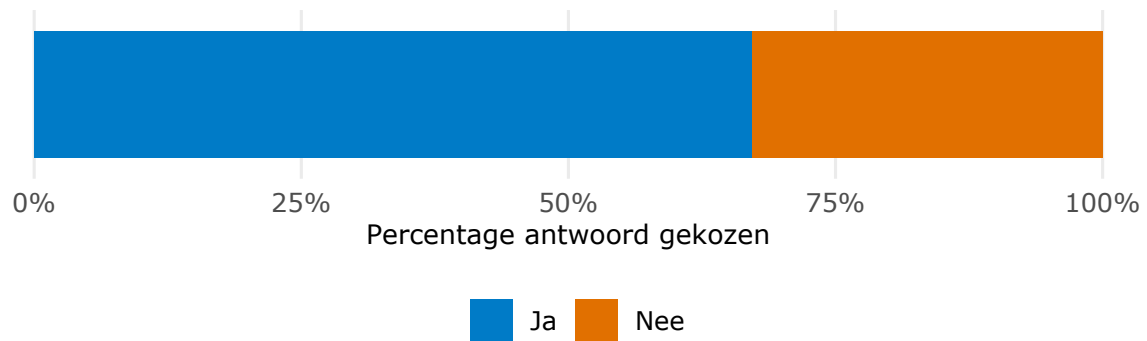
Als er studenten zijn waar de thuissituatie mogelijk sociaal onveilig is, wat zijn de belangrijkste acties die de instelling heeft ondernomen?

In- en doorstroom

Wat zijn aanpassingen in de voorlichting en het aannemen van nieuwe studenten?



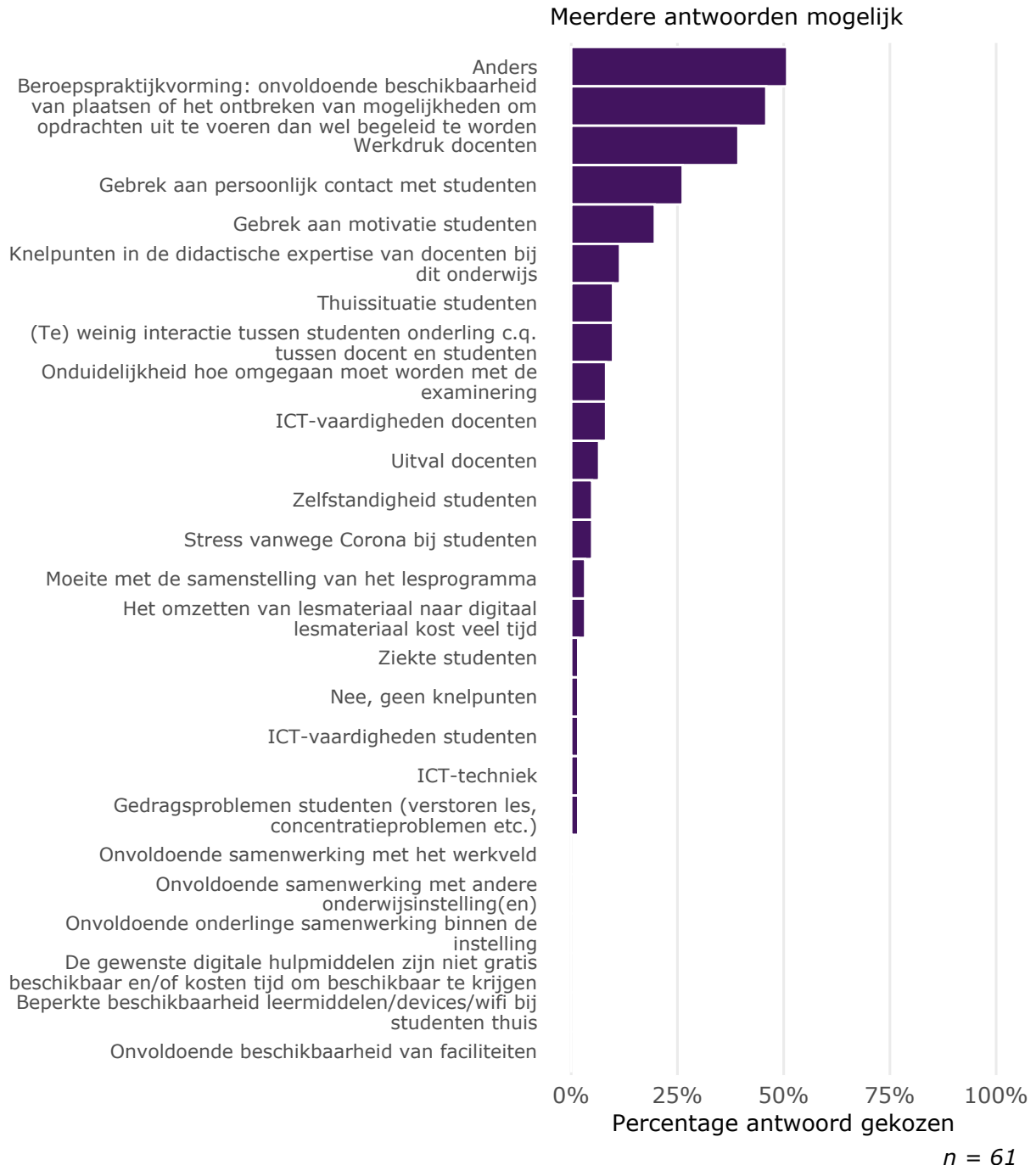
Zijn er binnen de instelling afspraken gemaakt over de doorstroom van studenten naar het volgende niveau?



n = 61

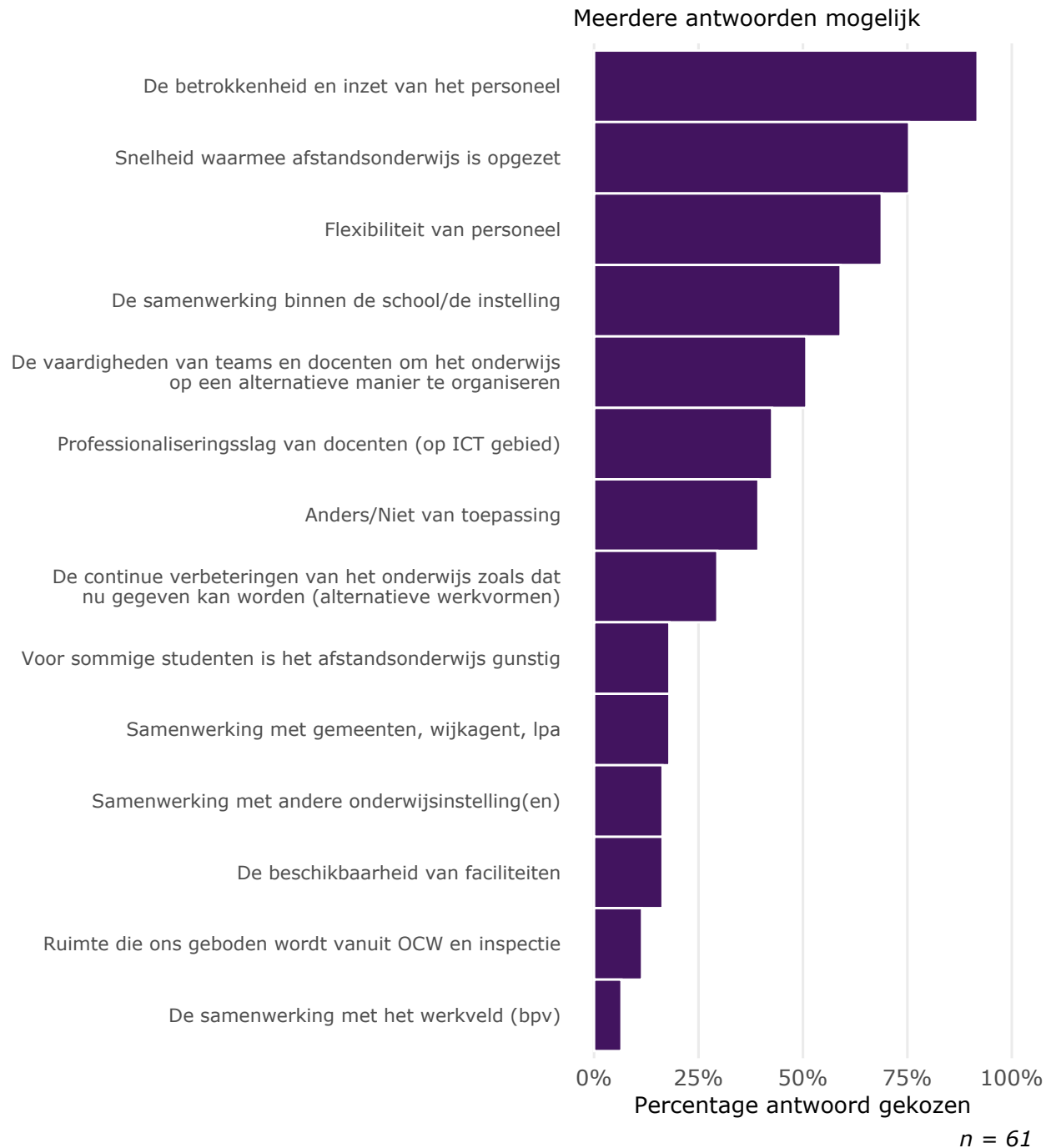
Dilemma's en successen

Wat zijn de voornaamste dilemma's en belemmeringen in relatie tot het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs?



Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: het anticiperen op ontwikkelingen in onzekere tijden; de werkdruk bij docenten i.c.m. hun eigen thuisituatie, m.n. over een langere periode; onzeker arbeidsperspectief voor bepaalde groepen studenten.

Terugkijkend op de afgelopen weken, wat zijn positieve punten volgens de instelling?



Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: positief over kansen voor de toekomst; het personeel is adaptief en blijkt tot zeer veel in staat; groeiende saamhorigheid; meer doelmatige communicatie binnen de organisatie.